

Гулқоғозлар (обои) маҳсулотининг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси ҳамда рақобат муҳити тўғрисида МАЪЛУМОТ

Рақобат сиёсати ва истеъмолчилар ҳуқуқлари тадқиқотлар маркази томонидан **гулқоғозлар (обои) маҳсулоти** (ТИФ ТН коди 4814) товар бозоридаги рақобат муҳитини таҳлил қилиш ҳамда ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш бўйича ўрганилди.

Ўрганиш Статистика агентлигининг 2023 йил учун саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлар базаси ҳамда Божхона қўмитасининг импорт ва экспорт маълумотларига асосан ўтказилди.

I. Гулқоғозларнинг импорт ва экспорт ҳолати.

Ҳисобот даврида **104 та** корхона томонидан **14 та** давлатдан қиймати **76,3 млн. АҚШ доллари**га тенг бўлган **27,9 минг тн** гулқоғозлар **импорт** қилинган. Импорт қилинган маҳсулотларнинг **87 фоизи** – **Хитой**, **4 фоиздан** – **Россия** ва **Украина**, **3 фоизи** – **Беларусь**, **2 фоизи** эса бошқа **10 та** давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Импорт асосида олиб келинган гулқоғоз маҳсулотининг ўртача нархи **1 тн** учун **2,7 минг доллар**га тўғри келган.

Импортнинг концентрация даражаси ўрганилганда **энг йирик 5 та** импорт қилувчи корхона ҳиссасига жами импортнинг **43,5 фоизи** тўғри келган.

2023 йилда **36 та** корхона томонидан **12 та** мамлакатга қиймати **14,6 минг АҚШ доллари**га тенг бўлган **2,7 минг тн** гулқоғозлар **экспорт** қилинган. Экспорт қилинган маҳсулотларнинг **26 фоизи** – **Қозоғистон**, **22 фоизи** – **Россия**, **17 фоизи** – **Тожикистон**, **15 фоизи** – **Қирғизистон**, **6 фоиздан** – **Туркменистон** ва **Озарбайжон**, **8 фоизи** эса бошқа **6 та** давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Экспорт қилинган мазкур маҳсулотларнинг ўртача нархи **1 тн** учун **5,5 минг доллар**га тўғри келган.

II. Ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси.

Миллий статистика қўмитаси ва Божхона қўмитасининг 2023 йил бўйича расмий статистика маълумотларига асосан ички бозорда **ТИФ ТН коди 4814** остидаги гулқоғозлар (обои) маҳсулотининг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси аниқланди.

Маълумот учун, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорида белгиланган тартибда ҳисобланди.

2023 йил давомида **16 та** хўжалик юритувчи субъектлар томонидан **7,7 минг тн** гулқоғозлар маҳсулоти ишлаб чиқарилган. Шунингдек, мазкур йил давомида **27,9 минг тн** гулқоғозлар маҳсулоти импорт қилинган ҳамда экспорт ҳажми **2,7 минг тн**ни ташкил этган.

Мазкур маълумотлар асосида гулқоғоз (обои) маҳсулотининг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси 2023 йилда **23,5 фоиз**ни ташкил этганлиги аниқланди.

Маълумот учун, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорига асосан товар бозори ҳажмида мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар улуши 80 фоиздан кўп бўлганда бозор товар билан тўйинган ҳисобланади ва мазкур улуш ушбу кўрсаткичдан кам бўлганда товар билан тўйинмаган ҳисобланади.

Республикада ишлаб чиқарилган гулқоғозлар маҳсулотининг ўртача нархи **1 тн** учун **32,5 млн сўмга** (2023 йил ҳолатига 2,6 минг долл.) тўғри келган.

III. Ички бозордаги рақобат ҳолати.

Таҳлиллар доирасида гулқоғозлар ишлаб чиқариш бозоридаги рақобат ҳолати халқаро тан олинган **ННІ** (Херфиндал-Хиршман индекси) ҳамда **CR 2** кўрсаткичлари орқали баҳоланди.

Хўжалик юритувчи субъектлар сони ва ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлари асосида **ННІ** индекси ҳисобланганда, индекс натижаси **5 764 пунктга** тенг бўлганлиги ва ушбу товар бозорида **рақобат муҳити ривожланмаганлиги** аниқланди.

Маълумот учун: ННІ (Херфиндал-Хиршман индекси) бозордаги рақобат муҳитини баҳолаш ва концентрация даражасини аниқлаш учун фойдаланилади. Унга кўра, ННІ кўрсаткич 0 дан 1500 пунктгача бўлганда рақобат муҳити ривожланган, 1500 дан 2500 пунктгача бўлганда рақобат муҳити етарлича ривожланмаган, 2500 дан 10 000 пунктгача бўлганда бозор юқори даражада монополлашган ҳисобланади.

Шунингдек, ички бозорда гулқоғозлар ишлаб чиқариш бозорининг **CR 2** кўрсаткичи **97 фоизга** тенг бўлган.

CR 2 кўрсаткичи - бозордаги энг йирик **2 та** корхонанинг бозор улушлари йиғиндисига тенг.

ННІ индекси ва **CR 2** кўрсаткичлари гулқоғозлар (обои) ишлаб чиқариш бозорида **рақобат муҳити ривожланмаган бозор** деб таснифланишини кўрсатмоқда.

IV. Хулоса.

ТИФ ТН коди 4814 остидаги **гулқоғозлар (обои) маҳсулоти** бозорининг **тўйинганлик даражаси 80 фоиздан паст эканлиги**, маҳаллий ишлаб чиқарувчи корхоналар ўртасида **рақобат муҳити ривожланмаганлиги** ҳамда ички бозорда мазкур маҳсулотларга бўлган талабнинг юқорилиги сабабли, ушбу маҳсулотларни ишлаб чиқариш бўйича **мавжуд қувватларни кенгайтириш ва янги лойиҳаларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ** ҳисобланади.

CCPRC.UZ